

Om informeret samtykke og journalføring heraf på det tandfaglige område

Patienter har ret til selvbestemmelse. Det er et grundlæggende princip i sundhedsloven, som kommer til udtryk ved kravet om informeret samtykke. Inddragelse af patienter i egen behandling er også vigtigt af hensyn til at understøtte patientens efterlevelse af den ordinerede behandling (compliance).

Kravet om informeret samtykke består af to elementer:

- Informationen
- Selve samtykket

De to elementer hænger tæt sammen. Har en patient fx ikke fået tilstrækkelig information, vil samtykket også være mangelfuldt.

Informationen skal altid gives mundtligt og kan suppleres med skriftlig information. I nogle tilfælde er der krav om skriftlig information, fx ved kosmetisk behandling.

Hvad skal du informere om?

Informationen skal handle om patientens helbreds-tilstand og behandlingsmulighederne, herunder risici, komplikationer og prognose for den tilbudte behandling. Informationen skal tilpasses den konkrete situation og patient.

Hvis patienten har fået den samme behandling flere gange tidligere eller for ganske nylig, kan informationsniveauet tilpasses dette. Det vigtige er, at patienten kender til de relevante forhold ved behandlingen herunder risici, komplikationer og prognose.

Ved mindre behandlinger

Ved mindre behandlinger, fx supragingival tandrensning eller superficiel cariesterapi, vil informationen typisk ikke være så omfattende, fordi der ikke er så mange risici for alvorlige komplikationer ved et sådant indgreb.

Ved behandling, der kræver mere information

Nogle behandlinger kræver mere information, fordi der er større eller mere alvorlige risici ved dem. Er der tale om en behandling, der medfører en nærliggende risiko for alvorlige komplikationer og bivirkninger, skal sundhedspersonen altid informere patienten om disse, så patienten kan vurdere, om han eller hun ønsker behandlingen på trods af de oplyste risici. Det gælder fx ved invasive behandlinger med risici for nervelæsioner, behandlinger med dårlig prognose eller ved ordination af afhængighedsskabende lægemidler.

Det kan være nødvendigt at informere om alvorlige og sjældent forekommende komplikationer, men også om bagatelagtige komplikationer, hvis de er hyppigt forekommende. Det er en konkret vurdering, hvor omfattende informationen skal være.

Hvis der vælges behandlinger som ikke følger sundhedsmyndighedernes faglige vejledninger eller anerkendte kliniske retningslinjer, skal patienten som udgangspunkt informeres om dette og indikationen for behandlingen.

Hvordan kan patienten samtykke?

Udgangspunktet er, at patienten samtykker mundtligt. Der er dog en række tilfælde, hvor et stiltiende samtykke vil være tilstrækkeligt, fx når der er tale om almindelige delelementer i et undersøgelses- eller behandlingsforløb, og det er utvivlsomt, at patienten er enig i behandlingen. Det kan være ved undersøgelses-tiltag af helt almindelig karakter for en klinisk undersøgelse, fx pouchscreening med pochedybdemåler.

Bemærk

Der skal altid informeres om virkning og bivirkninger ved ordination af medicin, fx antibiotika. Informationskravet er øget ved anvendelse af afhængigheds-skabende medicin.

Hvorfor skal det informerede samtykke journalføres?

Der er mindst tre grunde til at sørge for korrekt journalføring af informeret samtykke:

- For det første har du efter autorisationsloven pligt til at føre journal over din sundhedsfaglige virksomhed. Informeret samtykke er en del af din sundhedsfaglige virksomhed.
- For det andet er journalen dit arbejdsredskab, hvor du kan se, hvilken information patienten har fået tidligere, og hvilke aftaler du har lavet med patienten om behandlingen
- Endelig sikrer det patienten i forbindelse med behandlerkifte. Det er vigtigt, at andre sundhedspersoner, der senere kommer i kontakt med patienten, ved, hvilken information patienten har fået tidligere.

Hvad skal journalføres?

Når du har indhentet et informeret samtykke til en behandling, skal både informationen og samtykket fremgå af journalen.

Informationen

Journalen er et arbejdsredskab. Du og andre behandlere skal kunne se, hvilken information patienten har fået, og det skal fremgå af journalen i nødvendigt omfang. Det vil sige, at indholdet i journalen skal tilpasses omstændighederne, hvor alvorlig sygdommen eller behandlingen er og den enkelte patient. Kravet til journalføringen øges, jo mere alvorlig og jo større risikoen for komplikationer er.

Kravet til journalføringen af informationen øges, jo mere kompleks behandlingen er, og jo større risiko der er for komplikationer og bivirkninger. Omvendt vil kravet mindskes, hvis patienten kender behandlingen, og der ikke er ændringer i forhold til den information, patienten tidligere har modtaget.

Ved mindre behandlinger kan det være tilstrækkeligt at skrive, at patienten er informeret om de hyppigste bivirkninger, eller at patienten er informeret om behandlingen og relevante risici, og at patienten accepterer behandlingen, uden nærmere specifikation.

Samtykket

Samtykket til en behandling skal som udgangspunkt altid fremgå af journalen. Har patienten stiltiende samtykket til en behandling, skal samtykket kun fremgå af journalen i nødvendigt omfang. Det medfører, at samtykket ikke behøver at fremgå direkte af journalen i de situationer, hvor der alene er tale om almindelige delelementer i et undersøgelses- eller behandlingsforløb, og hvor det er utvivlsomt, at patienten er enig i undersøgelsen.

Hvis patienten helt eller delvist fravælger en tilbudt undersøgelse eller behandling, skal det journalføres. Den givne information om, hvilke eventuelle konsekvenser fravalget kan medføre, skal journalføres i nødvendigt omfang. Et fravalg kan fx skyldes helbreds- mæssige eller økonomiske forhold.

Ingen formkrav til journalføring af det informerede samtykke

Der er ingen formkrav til, hvordan dokumentationen af det informerede samtykke skal fremgå af journalen. Oplysningerne i journalen skal dog tilpasses den enkelte patient og omstændighederne. Standardtekster, -fraser m.v. kan i egnet omfang anvendes i journalen til at dokumentere det informerede samtykke. Det skal dog altid sikres, at standardtekster eller -fraser er meningsfulde og tilpasset den konkrete patientbehandling, og at der kun fremgår oplysninger, som er relevante.

Se også

Se også nyeste klagesagspraksis på stpk.dk under "Afgørelser og domme" ▶ "Afgørelser fra Sundhedsvæsenets Disciplinærnævn" ▶ "Vejledende og principielle afgørelser". Her kan du vælge det juridiske tema "Information og samtykke" eller "Journalføring".

Referencer

retsinformation.dk

Bekendtgørelse af sundhedsloven, LBK nr. 903 af 26. august 2019, kapitel 5

Bekendtgørelse om information og samtykke og om videregivelse af helbredsoplysninger m.v., BEK nr. 359 af 4. april 2019

Vejledning om information og samtykke og om videregivelse af helbredsoplysninger mv., VEJ nr. 161 af 16. september 1998

Bekendtgørelse af lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed, LBK nr. 731 af 8. juli 2019, kapitel 6

Bekendtgørelse om autoriserede sundhedspersoners patientjournaler (journalføring, opbevaring, videregivelse, overdragelse m.v.) (journalføringsbekendtgørelsen), BEK nr. 1225 af 8. juni 2021, § 17

Vejledning om journalføring på det tandfaglige område, VEJ nr. 9525 af den 1. juli 2021

stps.dk

Du kan finde vejledninger og andet materiale om journalføring til din specifikke faggruppe på stps.dk/journalfoering